

Nr 260.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till socialstyrelsen m. m.; given Stockholms slott den 19 mars 1930.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Sven Lübeck.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 19 mars 1930.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, LUNDAVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Lübeck anför:

Det ordinarie förslagsanslaget till socialstyrelsen är i riksstaten för budgetåret 1929/1930 uppfört med 331,600 kronor och det extra anslaget till socialstyrelsens verksamhet är i samma stat upptaget till 138,000 kronor.

Genom proposition, nr 206, den 25 februari 1929 framlade Kungl. Maj:t för nämnda års riksdag förslag till ändrad organisation av styrelsen. Enligt detta förslag, som grundade sig på ett av besparingssakkunniga avgivet be-
Bihang till riksdagens protokoll 1930. 1 saml. 223 häft. (Nr 260.) 648 30 1

tänkande i ämnet, skulle uppkomma en besparing, som vid fullt genomförd omorganisation frånsett dyrtidstillägg skulle bliva omkring 23,100 kronor.

Emellertid ansåg riksdagen, att — utom i viss ringa del — Kungl. Maj:ts berörda förslag icke borde genomföras. De skäl, som i riksdagens skrivelse (nr 289) anfördes för denna ståndpunkt, voro huvudsakligen följande. Vissa frågor föreläge, vilka vore av den art, att de borde erhålla sin definitiva lösning i samband med det pågående besparingsarbetet inom statsförvaltningen. Därvid syftade riksdagen närmast på motionsvis framkommet spörsmål om förläggning till socialstyrelsen av fattigvårdsärendena, vilka nu jämte barnavårdsärendena handläggas å en särskild byrå inom socialdepartementet. En annan fråga, som i detta sammanhang skjutits på framtiden men som enligt riksdagens mening nu bort upptagas till definitiv behandling, utgjorde spörsmålet om den lämpliga förläggningen av den statliga bränslekontrollens ledning. Riksdagen ansåge, att ifrågavarande göromål, som för närvarande ombesörjas av socialstyrelsen, icke ägde någon samhörighet med uppgifterna å styrelsens andra byråer eller med styrelsens arbete i övrigt. En naturlig anknytning till övriga förvaltningsuppgifter på samma gång som vissa praktiska fördelar syntes kunna vinnas, om den ifrågavarande verksamheten i stället förlades till byggnadsstyrelsen. Ett ytterligare skäl för ett uppskov med besparingsförslagets avgörande hade riksdagen ansett ligga i det förhållandet, att de för revision av lösdrivarlagstiftningen år 1927 tillsatta sakkunnigas förslag inom den närmaste tiden syntes vara att förvänta och att genomförandet av detta förslag också kunde komma att öva inverkan på omfattningen av socialstyrelsens arbetsuppgifter. Oavsett huru det kunde förhålla sig därmed, syntes definitiv ståndpunkt till det framlagda besparingsförslaget ej böra tagas, förrän kännedom vunnits om nyssnämnda sakkunnigas förslag. Vissa andra frågor om ändring i området för socialstyrelsens ämbetsbefattning, exempelvis sjukkasseväsendets och yrkesinspektionens bortflyttande från socialstyrelsen, ävensom frågan om de framtida formerna för arbetslöshetens bekämpande syntes dock i varje fall kunna prövas fristående för sig och icke behöva föregripas av ett nytt förslag i avseende å besparingar inom socialstyrelsen.

Det bör tilläggas, att ett i nyss avsedda motion framställt förslag om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning i frågan om fattigvårdsinspektionens överflyttning till socialstyrelsen förföll på grund av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande frågan om en skrivelse i ämnet borde innehålla anhållan om utredning *huruvida* en dylik omflyttning borde ske, vilket var första kammarens uppfattning, eller — enligt andra kammarens mening — allenast *huru* överförandet skulle ske.

Vid anmälan den 3 januari 1930 till årets statsverksproposition av frågan om behovet av medel under femte huvudtiteln till ifrågavarande ändamål under budgetåret 1930/1931 erinrade jag om innehållet i berörda riksdagsskrivelse samt framhöll beträffande de av riksdagen sålunda anförda omständigheterna följande.

För utredning beträffande lämpligheten av en överflyttning till socialstyrelsen av fattigvårds- och barnavårdsinspektionen och den centrala handläggningen i övrigt av fattigvårds- och barnavårdsärenden vore vissa förberedande åtgärder igångsatta. Även om en dylik överflyttning skulle komma till stånd, syntes detta ej kunna ske förrän i samband med ordnandet av vissa andra spörsmål rörande socialstyrelsens arbetsområde, vilka vore beroende av blivande lagstiftning eller av annan orsak ännu svävande. Det syntes nämligen nödvändigt att redan förberedelsevis i ett sammanhang överväga föreliggande frågor om ändringar inom socialstyrelsens arbetsområde, i det att förutsättningarna för en överflyttning och sättet därför tydligen bleve helt olika, om styrelsen även i andra hänseenden erhöle nya eller vidgade uppgifter eller om tvärtom stora delar av dess förvaltningsområde överflyttades till annat ämbetsverk. I nyss återgivna riksdagsuttalanden hade erinrats om flera sålunda svävande frågor. Det av riksdagen i dylikt sammanhang omfördälda förslaget angående ny lagstiftning såsom ersättning för gällande lösdrivarlag hade nu framlagts av de tillkallade sakkunniga, och enligt detta förslag skulle socialstyrelsen bliva tillsynsmyndighet över anstalterna för tillrättaförande av och skyddsåtgärder beträffande de kategorier, som avsåges med denna lagstiftning. Tillika skulle över dessa personer hos styrelsen föras ett centralregister. Det vore min förhoppning, att efter vederbörlig remiss till lagrådet förslag i ämnet skulle kunna föreläggas 1930 års riksdag. Därvid torde jag komma att föreslå, att den nya lagen skulle träda i kraft tidigast den 1 juli 1931, i följd varav några anslagsäskanden på grund av själva lagstiftningen icke skulle behöva föreläggas 1930 års riksdag. Om man sålunda redan vid den kommande riksdagen kunde fatta ståndpunkt i princip till förslaget i vad anginge nya uppgifter för socialstyrelsen, torde med hänsyn till sagda tid för ikraftträdandet frågan om de bestående konsekvenserna i organisationshänseende för socialstyrelsens del likväl icke behöva prövas förrän efter det riksdagen tagit ståndpunkt till lagstiftningsförslaget, eller alltså vid 1931 års riksdag.

Dessutom hade nyligen avlämnats ett av tillkallade sakkunniga utarbetat betänkande rörande ändrad lagstiftning om alkoholistvård. Rörande denna lagstiftning vore socialstyrelsen redan nu tillsynsmyndighet, varav omedelbart följde, att förslaget vore av beskaffenhet att inverka på styrelsens arbete. Detta förslag kunde icke framläggas förrän vid 1931 års riksdag, då det samtidigt torde bliva anledning att pröva de administrativa konsekvenserna därav, bland annat för socialstyrelsen. Därigenom skulle dessa organisationsfrågor komma att behandlas i nära sammanhang beträffande alkoholister och lösdrivare m. fl., vilket syntes i hög grad önskvärt.

Vidare hade tillkallade sakkunniga i oktober 1929 framlagt betänkande rörande en reformerad sjukförsäkring. Ett genomförande av förslaget — varom proposition såvitt möjligt komme att framläggas för 1930 års riksdag — skulle otvivelaktigt åtminstone under en ganska lång tid väsentligt öka arbetet med den statliga tillsynen över sjukkassorna. Detta kunde komma att inverka på bedömandet av frågan om förläggningen av denna tillsyn, varför denna fråga lämpligen borde upptagas först efter det spörsmålet om själva sjukförsäkringsreformen prövats.

Vad därefter anginge den av riksdagen även omnämnda frågan rörande bränslekontrollens förläggning hade jag ansett det i och för sig vara lämpligast, att frågan om en överflyttning därav bedömdes samtidigt med nyssnämnda spörsmål om ändringar i socialstyrelsens organisation med anledning av ny lagstiftning rörande alkoholister och lösdrivare samt om sjukförsäkring eller alltså först år 1931. Ett ytterligare skäl för att med pröv-

ningen av frågan om bränslekontrollens överföring låta något anstå vore att, då byggnadsstyrelsens organisation ännu icke varit föremål för besparingsgranskning, det syntes lämpligt, att spörsmålet om bränslekontrollens införlivande med nämnda ämbetsverk komme under övervägande i samband med en sådan granskning.

Än vidare förtjänade erinras, att socialstyrelsen enligt Kungl. Maj:ts uppdrag hade att inkomma med utredning rörande ändrad ordning för den industriella lönestatistiken. Förslag i detta hänseende torde vara att vänta under loppet av år 1930. I samband med prövningen av detta förslag torde jämväl uppkomma vissa organisationsfrågor.

På sålunda anförda skäl ansåg jag mig i statsverkspropositionen böra för nästa budgetår räkna med en oförändrad organisation av socialstyrelsen. Jag ifrågasatte därför icke någon ändring i den för styrelsen nu gällande ordinarie staten. Ävenledes ansåg jag det böra anstå med prövning av frågan om ändrade former för bestridande av avlöningen till vissa tjänstemän hos socialstyrelsen, vilkas lön för närvarande utgår från andra anslag än det ordinarie anslaget till socialstyrelsen och det extra anslaget till socialstyrelsens verksamhet.

Vad angår sistnämnda anslag framhöll jag i statsverkspropositionen, att vissa i det föregående omnämnda lagstiftningsförslag föranledde höjning av anslaget redan för nästa budgetår. Härom uttalade jag bland annat följande.

Sjukförsäkringssakkunniga hade ansett, att ehuru de ekonomiska konsekvenserna i allmänhet av deras förslag kunde väntas inträda först efter utgången av nästa budgetår, ett särskilt belopp borde beviljas redan av den kommande riksdagen för bestridande av kostnaderna för fullgörande av de särskilda uppgifter, som komme att för genomförande av den nya ordningen åvila socialstyrelsen såsom tillsynsmyndighet. I promemoria den 23 september 1929 hade de sakkunnigas ordförande framhållit, att ett särskilt organisationsanslag, eventuellt i form av förhöjning av anslaget till socialstyrelsen, erfordrades redan för budgetåret 1930/1931 för handläggning av dylika uppgifter. Med avseende på arten och omfattningen av dessa hade ordföranden hänvisat till Kungl. Maj:ts proposition (nr 199) till 1927 års riksdag rörande anslag till socialstyrelsen m. m., i vilken proposition i anledning av då föreslagen omorganisation av sjukkasseväsendet föreslogs anvisande av ett belopp till organisationskostnader å 50,000 kronor. I berörda promemoria hade därefter tillagts, att den omorganisation av sjukkasseverksamheten, som nu åsyftades, ginge vida längre och vore mera grundlig än den år 1927 föreslagna och därför sannolikt komme att påkalla tillsynsmyndighetens medverkan i högre grad, än som då ifrågasattes. Oaktat det icke vore möjligt att för det dåvarande exakt beräkna det för ändamålet behöfliga anslaget, syntes detta icke gärna kunna beräknas lägre än år 1927, d. v. s. till 50,000 kronor, men torde å andra sidan åtminstone för nästkommande budgetår icke behöva upptagas högre.

I sitt yttrande över sjukförsäkringsförslaget hade socialstyrelsen vitsordat, att förslagets genomförande skulle ställa styrelsen inför mycket omfattande uppgifter.

Vidare hade i socialstyrelsens yttrande över förslaget till ny lagstiftning angående lösdrivare m. fl. anförts att, även om förslaget, såsom styrelsen föresloge, skulle träda i kraft först den 1 oktober 1931 eller den 1 januari 1932, redan för nästa budgetår viss förstärkning av socialstyrelsens arbetskrafter vore erforderlig för att förbereda den nya lagstiftningens genomfö-

rande. Det belopp, som för sådant ändamål skulle erfordras, hade av socialstyrelsen uppskattats till lägst 40,000 kronor, vilket belopp borde kunna utgå redan under innevarande budgetår och å andra sidan erhålla reservationsanslags karaktär. Beräkningen grundade sig bland annat därpå, att särskilt kvalificerade krafter skulle kunna behöva anlitas för ändamålet och följaktligen arvoden åt dessa ställas till förfogande till sådana belopp, att deras odelade arbetstid kunde påräknas för uppgiften. Även för erforderlig medverkan av läkare syntes viss kostnadsökning nödvändig. Härtill komme behov av extra skrivbiträden i stor utsträckning.

Rörande uppskattningen av det för socialstyrelsens arbete med genomförandet av en reformerad sjukförsäkring erforderliga beloppet yttrade jag i statsverkspropositionen att, då densamma anslöte sig till beräkningar, som tidigare framlagts rörande förslag, vilka i organisationshänseende varit mindre vittgående än det föreliggande, anslagsbehovet icke syntes på dåvarande stadium böra beräknas lägre än enligt denna uppskattning. Vidkommande de äskade medlen för genomförandet av ny lösdrivarlagstiftning anförde jag samtidigt, att jag vid granskning av socialstyrelsens yttrande och till grund därför liggande beräkningar kommit till den uppfattningen att visserligen en anslagsförstärkning vore nödvändig men att denna i nästa budgetårs riksstat icke syntes behöva upptagas till högre belopp än 20,000 kronor.

Vidare anförde jag, att de sålunda preliminärt förordade förstärkningsbeloppen, 50,000 och 20,000 kronor eller sammanlagt 70,000 kronor, syntes, åtminstone tills vidare, böra beräknas utgå från det extra anslaget till socialstyrelsens verksamhet. I avbidan på framläggande av berörda båda lagstiftningsförslag syntes detta anslag tills vidare endast böra preliminärt beräknas. Det syntes vid sådant förhållande lämpligt, att det ordinarie anslaget till socialstyrelsen behandlades på samma sätt.

Vid den provisoriska uppskattningen av anslaget till socialstyrelsens verksamhet borde man enligt min mening beräkna hela anslaget för de ändamål, vartill det dittills använts, till oförändrat belopp d. v. s. 138,000 kronor. Till detta belopp borde läggas förenämnda 70,000 kronor.

I anslutning till det sålunda anförda gjorde jag under punkten 3, respektive punkten 4 av femte huvudtiteln hemställan att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, det ordinarie anslaget till socialstyrelsen måtte i riksstaten beräknas till 331,600 kronor samt att till socialstyrelsens verksamhet måtte beräknas ett extra anslag av 208,000 kronor. Denna hemställan bifölls av Kungl. Maj:t.

Sedan Kungl. Maj:t numera beslutit för riksdagen framlägga *dels* förslag till ändrad lagstiftning rörande sjukförsäkring (proposition nr 154), *dels ock* förslag till vanartslag avsedd att ersätta gällande lösdrivarlag (proposition nr 240), anhåller jag att få upptaga förevarande anslagsfrågor till närmare prövning.

Vad då först angår det ordinarie förslagsanslaget till socialstyrelsen framgår av det nyss anförda, att detta anslag för närvarande är i riksstaten upptaget till 331,600 kronor, å vilket belopp jämväl den ordinarie staten för

Det ordinarie
anslaget till
socialsty-
relsen.

socialstyrelsen slutar. Socialstyrelsen har icke beträffande detta anslag ifrågasatt någon ändring för nästa budgetår. Ej heller påkallas sådan ändring av de omförmälda förslagen till vanartslag och till ändrad sjukkaselagstiftning. Då icke heller i övrigt förefinnes någon anledning att vidtaga förändring beträffande det ordinarie anslaget till socialstyrelsen, torde detta anslag i enlighet med den i statsverkspropositionen gjorda beräkningen böra i riksstaten för budgetåret 1930/1931 upptagas med oförändrat belopp, 331,600 kronor.

Det extra
anslaget till
socialstyrel-
sens verk-
samhet.

Jag övergår härefter till närmare behandling av frågan om anslag till socialstyrelsens verksamhet för budgetåret 1930/1931.

Härvid torde jag närmast få till granskning upptaga frågan om behov av ökad personal för förberedandet av sjukkasereformens genomförande.

Personal-
förstärkning
för förbere-
dande av
sjukkasere-
reformens
genom-
förande.

På min hemställan har, på sätt jag förut antytt, Kungl. Maj:t den 28 februari 1930 beslutit att till riksdagen avlåta proposition (nr 154) med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 184) om understödsföreningar m. m. I denna proposition har Kungl. Maj:t framlagt förslag till omorganisation av det frivilliga sjukkasseväsendet i väsentlig avslutning till sjukförsäkringssakkunnigas den 11 oktober 1929 i ämnet framlagda förslag. Enligt såväl sakkunnig- som propositionsförslaget skall den nya lagstiftningen träda i kraft den 1 januari 1931. Medan emellertid enligt sakkunnigförslaget bestämts en övergångstid av 2 år räknat från dagen för ikraftträdandet, har övergångstiden enligt Kungl. Maj:ts förslag bestämts till 3 år räknat från samma dag.

I skrivelse den 12 mars 1930 har socialstyrelsen avgivit förslag angående den ökning i personalkostnaderna i form av höjning av anslaget till socialstyrelsens verksamhet, som omorganisationen i fråga skulle kräva.

Innan jag redogör för innehållet i denna skrivelse, ber jag emellertid att få i korthet erinra om huru de särskilda arbetsuppgifter, som det för 1927 års riksdag framlagda förslaget till sjukkasereform antogs komma att medföra för socialstyrelsen, ansågos lämpligast böra vinna handläggning. Det i berörda hänseende framlagda förslaget återfinnes i den till 1927 års riksdag avlåtna propositionen nr 199. Förslaget anslöt sig i stort sett till vissa av *generaldirektören Huss i promemoria av den 7 mars 1927* härför angivna huvudgrunder.

Enligt dessa huvudgrunder borde planläggningen och ledningen närmast under verkets chef av hela omorganisationsarbetet anförtros åt den befattningshavare, byråchefen å tredje byrån, till vars ämbetsuppgift bland annat sjukkaserefrågorna redan då hörde. Uppenbart vore emellertid, att detta i sin ordning förutsatte, att nämnde byråchef samtidigt erhöle en viss lindring i fråga om handläggningen av det ordinarie förvaltningsarbetet. För att möjliggöra den ifrågasatta anordningen skulle det sålunda bliva nödvändigt att befria honom från mängden av mera löpande och smärre förvaltningsuppgifter och överlämna dessas handläggning åt andra befattningshavare med direkt föredragningskyldighet. För att möjliggöra en mera snabb och omedelbar hand-

läggning av bland annat frågor rörande upplysningar och råd, inspektioner m. m. syntes måhända sedermera i annat sammanhang böra upptagas frågan om ändring i den för styrelsen gällande instruktionen.

En anordning av omorganisationsarbetet efter sålunda angivna riktlinjer skulle vara bäst ägnad att gagna sjukväsensverksamheten samt att i största möjliga utsträckning förebygga eller utjämna eventuellt framträdande motsättningar och åvägbringa en harmonisk samverkan olika sjukväsensorganisationer emellan till uppnående av gemensamma mål. En given fördel med denna anordning vore också, att hela arbetet för sjukväsensverksamheten och dess utveckling kunde ledas efter fullt enhetliga linjer och att en eljest knappast helt fränkomlig osäkerhet undvekes. Härtill komme slutligen, att den sålunda angivna organisationsplanen vore ur kostnadssynpunkt lämplig.

Med den föreslagna planläggningen av arbetet syntes det möjligt att begränsa antalet under övergångstiden behöfliga särskilda befattningshavare — fränsett befattningshavare i biträdesgraden ävensom experter och tillfälliga sakkunniga — till inalles tre. Av dessa skulle en vara ledarens närmaste man med uppgift att mera direkt ägna sig åt omorganisationens tekniska genomförande och särskilt åt det personliga samarbetet med sjukväsensverksamhetens representanter m. m.

Vidare ansågs biträde av särskilt tillkallade sakkunniga böra i relativt stor omfattning anlitas.

I fråga om avlöningsförmånerna till de för omorganisationens genomförande sålunda föreslagna befattningshavarna ifrågasattes av chefen för socialstyrelsen att för omförmälde byråchef skulle beräknas ett tilläggsarvode av 2,000 kronor under det att nyssnämnda tre särskilda befattningshavare syntes böra såsom befattningshavare å extra stat placeras i lönegraderna B 28, B 24 och B 21. Kostnaderna för dessa befattningshavare beräknades i promemorian — fränsett dyrtidstillägg och eventuella löneklassuppflyttningar — till (9,060 + 7,212 + 6,048) 22,320 kronor per år. Jämte det ifrågasatta tillägget å 2,000 kronor till byråchefens ordinarie lön, skulle i enlighet härmed kostnaderna för samtliga fasta kvalificerade arbetskrafter belöpa sig till 24,320 kronor per år. Med beräkning av ett belopp av 25,000 kronor till arvoden och ersättningar till befattningshavare i övrigt samt till experter och mera tillfälliga sakkunniga ävensom övriga erforderliga utgifter skulle de med nyorganisationen av sjukväsensverksamheten förbundna kostnaderna — fränsett dyrtidstillägg — alltså uppgå till i avrundat tal 50,000 kronor.

I utlåtande den 9 mars 1927 avgav *allmänna civilförvaltningens lönenämnd* yttrande beträffande det ifrågasatta tilläggsarvodet till byråchefen å socialstyrelsens tredje byrå. Därvid anförde lönenämnden bland annat följande.

I likhet med chefen för socialstyrelsen ansåge lönenämnden det skäligt, att ledaren av det arbete för nyorganisationen av det frivilliga sjukväsensverksamheten, varom då vore fråga, finge komma i åtnjutande av särskild gottgörelse — utöver honom såsom byråchef tillkommande lön — för det ökade arbete och ansvar, som genomförandet av sagda nyorganisation komme att för honom medföra. I betraktande av att berörda arbete vore avsett att fortgå under ett antal år framåt, torde det ock i föreliggande fall få anses lämpligt, att beslut om dylik gottgörelse i förväg meddelades. Då emellertid tilläggsarvodet skulle komma att utgå från det för varje budgetår anvisade extra anslaget för upprätthållande av socialstyrelsens verksamhet, syntes arvodet lämpligen böra bestämmas allenast för ett budgetår i sänder, varvid

i fråga om arvodets belopp hänsyn borde tagas till storleken av den arbetsbörda, som, under det budgetår ersättningen avsåge, kunde beräknas komma att åvila ledaren av ifrågavarande nyorganisation. Mot tilläggsarvodets bestämmande för budgetåret 1927/28 till föreslagna 2,000 kronor syntes lönenämnden intet vara att erinra.

Föredragande departementschefen förklarade sig, med hänsyn till det på samma gång självständiga och ansvarsfulla som betydligt ökade arbete, som skulle komma att åvila byråchefen å sjukkassebyrån, finna det rimligt, att denne härför komme i åtnjutande av särskild gottgörelse utöver den ordinarie lönen. Emellertid syntes det enligt departementschefen knappast lämpligt att bestämma storleken av ett dylikt tilläggsarvode, innan ännu omfattningen av den väntade ökningen i arbetsbördan kunde närmare bedömas. Enär den då föreslagna övergångstiden utgjorde fyra år, syntes det å andra sidan obilligt att först efter denna tids utgång bestämma arvodets storlek. Saken syntes, yttrade departementschefen, lämpligen kunna ordnas på sådant sätt, att Kungl. Maj:t mot slutet av varje budgetår finge med hänsyn tagen till föreliggande omständigheter fastställa den särskilda ersättningens belopp. För budgetåret 1927/28 syntes böra för ändamålet tillsvidare beräknas ett belopp av 2,000 kronor.

Mot den ifrågasatta förstärkningen av den kvalificerade personalen å styrelsens sjukkassebyrå hade departementschefen icke någon erinran att framställa. Ifrågavarande befattningshavare borde alltså till antalet bliva tre och erhålla ställning av tjänstemän å extra stat med placering, chefens närmaste man i lönegraden B 28 och de två övriga befattningshavarna i lönegraderna B 24 och B 21. Arvoden och ersättningar till befattningshavare i övrigt samt till experter och mera tillfälliga sakkunniga ävensom övriga erforderliga utgifter borde beräknas till ett sammanlagt årsbelopp av 25,000 kronor. Den totala kostnaden för handhavandet av omorganisationsarbetet skulle följaktligen uppgå till i avrundat tal 50,000 kronor.

Vad departementschefen förordat i berörda hänseende vann enligt nämnda proposition nr 199 *Kungl. Maj:ts* bifall.

Emellertid blev det för 1927 års riksdag framlagda förslaget till omorganisation av sjukkasseväsendet icke av riksdagen antaget. På grund härav ingick naturligen riksdagen icke heller på någon prövning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag rörande den av sjukkassereformens genomförande betingade ökningen av socialstyrelsens personal (riksdagens skrivelse nr 271 år 1927).

I sin *skrivelse den 12 mars 1930* framhåller *socialstyrelsen* till en början, att det nu framlagda förslaget till sjukkasselagstiftning ginge vida längre och förutsatte en långt grundligare omgestaltning av hela den nuvarande sjukkasserörelsen, än vad särskilt 1927 års förslag innefattade. Såsom en följd därav ställde reformen även vida större krav på tillsynsmyndighetens initiativ och direkta medverkan i omorganisationsarbetet. Det gällde ju, yttrar styrelsen, ingenting mindre än en så gott som fullständig omstöpning av själva formerna för den nuvarande sjukkasseverksamheten.

De nya eller väsentligt ökade förvaltningsuppgifter, som i och för genomförande av den nu föreslagna lagstiftningen om sjukkassor skulle åvila tillsynsmyndigheten hava därefter av socialstyrelsen närmare angivits på följande sätt:

1) Utarbetande av författningar och anvisningar av skilda slag, cirkulär och formulär m. m. (normalstadgar jämte anvisningar och förklaringar samt normaltariffer för såväl central- som lokalsjuk-kassor, kungörelser och cirkulär angående villkor och sätt för vinnande av erkännande som sjuk-kassa, formulär för ansökan härom samt om statsbidrag med därtill hörande bilagor, statistiska och andra formulär o. s. v.).

2) Upplysningsarbete, såväl skriftligt som muntligt, till icke ringa grad under resor till skilda delar av landet.

3) Medverkan vid organisationen av såväl lokal- som centralsjuk-kassor särskilt med hänsyn till verksamhetsområdenas utformning och åstadkommande av sammanslagning genom överlåtelse av på en och samma ort verk-samma sjuk-kassor.

4) Medverkan genom tillhandahållandet bl. a. av nödiga fondberäkningar vid avskiljandet av begravningshjälsverksamhet samt dennas framtida ordnande.

5) Nyregistrering som understödsföreningar av samtliga nuvarande sjuk-kassor, vilka önska fortsätta verksamheten vare sig som erkända sjuk-kassor eller icke.

6) Ärenden rörande erkännande av sjuk-kassa och vad därmed äger samband såsom medgivande för lokalsjuk-kassa att meddela sjukhjälp under 90 dagar, upprättande inom kommun av erkänd lokalsjuk-kassa, antagande till erkänd sjuk-kassa av yrkes- och facksjuk-kassa o. s. v.

7) Förande — vid sidan av understödsföreningsregistret — av en särskild förteckning över erkända sjuk-kassor med uppgift om bl. a. varje erkänd sjuk-kassas verksamhetsområde och postadress.

8) Medverkan bl. a. genom verkställande av nödiga fondräkningar vid överlåtelse av sjuk-kassas rörelse eller viss del därav.

9) Handläggningen av frågor om statsbidrag enligt blivande grunder.

10) Beslut i fråga om åtgärder, som enligt förordningen om erkända sjuk-kassor kräva tillsynsmyndighetens medgivande (tillstånd för erkänd sjuk-kassa att övertaga verksamhet, som medför ekonomiska förpliktelser för kassan; rätt för sjuk-kassa att i stället för läkarvård meddela annat likvärdigt understöd eller att meddela sjukvård i vidare utsträckning än den i förordningen stadgade, rätt att tillsvidare upphöra med fondavsättning eller att avskilja viss del av fonden, rätt att förvärva för verksamheten avsedd fastighet o. s. v.).

11) Föreskrifter angående överförande, i samband med antagande till erkänd sjuk-kassa, av fondmedel till centralsjuk-kassa eller annan sjuk-kassa, vartill medlem överflyttar; fastställande av grunder för beräkning av fond-andelar, som skola överföras till nyupprättad lokalsjuk-kassa, föreskrifter angående begravningshjälsverksamhetens bedrivande o. s. v.

12) Utseende av en revisor och, i förekommande fall, av en styrelseleda-mot i centralsjuk-kassa.

13) Revisioner och inspektioner.

Socialstyrelsen anför vidare följande.

I omförmälda promemoria av den 7 mars 1927 hade framhållits, hurusom sjuk-kassornas registrering som understödsföreningar samt omläggningen och nydanningen till den då planerade sjuk-kasseorganisationen måste förlöpa icke

blott parallellt utan i oupplösligt samband med varandra. Vad då yttrades torde i minst lika hög grad äga giltighet i fråga om den nu föreliggande sjukassereformen. Visserligen gällde det icke nu på samma sätt som enligt 1927 års förslag, att praktiskt taget samtliga existerande sjukkassor skulle med vissa smärre jämkningar kunna direkt infogas i det nya systemet. Men å andra sidan ginge den nu planerade reformen vida längre och gjorde ett mycket djupare ingrepp i de nuvarande sjukkassornas både organisation och verksamhet. Med hänsyn bland annat därtill, att förslaget såsom sådant förordats av båda de stora sjukkassesammanslutningarna, torde man kunna utgå ifrån, att det övervägande antalet sjukkassor skulle befinnas beredda att i medlemmarnas intresse snarast möjligt anpassa sin verksamhet efter den nya ordningen i syfte att antingen själva för egen del vinna erkännande eller ock genom överlåtelse av rörelsen på annan sjukkassa övergå till det nya sjukkassesystemet. Vid sådant förhållande vore det uppenbart, att åtgärder, som av sjukkassa vidtoges i och för övergång till den nya lagstiftningen, i regel komme att hava det dubbla syftet att formellt anpassa stadgarna efter understödsföreningslagen och materiellt inordna verksamheten som ett led i den statsunderstödda sjukkasserörelsen. Därutinnan skedde ingen ändring, även om övergången företoges i tvenne etapper på sådant sätt, att till en början registrering som understödsförening söktes och erhöles och först därefter verksamheten omlades till överensstämmelse med fordringarna i förordningen om erkända sjukkassor. I alldeles särskild grad påtagligt bleve detta inbördes samband, då det gällde centralsjukkassorna. För sin tillkomst hade ju dessa organisationer att tacka endast den nya sjukasselagstiftningen och hela deras verksamhet ginge ju ut på att tjäna denna.

På grund av det anförda och under åberopande av vad i ämnet yttrats i promemorian den 7 mars 1927 förordar socialstyrelsen härefter en sådan anordning, att planläggningen och ledningen närmast under verkets chef av hela omorganisationsarbetet anförtros åt den befattningshavare, byråchefen å socialstyrelsens tredje byrå, till vars ämbetsuppgift redan nu hör handläggningen av frågor rörande såväl sjukkasseväsendet som understödsföreningarna. Denna anordning syntes enligt styrelsen vara bäst ägnad att gagna sjukkasserörelsen samt att i största möjliga utsträckning förebygga eller utjämna eventuellt framträdande motsättningar och åvägbringa en harmonisk samverkan olika sjukkasseorganisationer emellan till uppnående av gemensamma mål. Det vore ock enligt styrelsen en given fördel, att hela arbetet för sjukkasseväsendet och dess utveckling på detta sätt kunde ledas efter fullt enhetliga linjer.

Rörande *avlöningen till byråchefen å sjukkassebyrån* har socialstyrelsen yttrat bland annat följande.

Oundgängligt syntes vara, såsom redan år 1927 hade framhållits, att ledaren av omorganisationsarbetet tillerkändes ett lämpligt tillägg till den till honom författningsenligt utgående avlöningen. Det syntes nämligen knappast kunna anses skäligt, att en statens befattningshavare utan ersättning ålades de väsentligt ökade arbetsuppgifter, varom här vore fråga.

Beträffande tilläggsarvodets storlek hade i promemorian år 1927 hemställts, att detsamma måtte fastställas till 2,000 kronor. Mot detta belopp hade icke framställts någon invändning vare sig av allmänna civilförvaltningens lönenämnd, vilken yttrat sig i ämnet, eller av föredragande departe-

mentschefen. Emellertid torde den då ifrågasatta ersättningen icke kunna betraktas såsom skäligen gottgörelse för en så betydande ökning i arbete och framför allt ansvar, som nu skulle åläggas befattningshavaren ifråga. I sådant hänseende finge till en början erinras, att övergångstiden nu skulle utgöra tre år emot fyra enligt 1927 års förslag, varav följde, att arbetet måste i högre grad forceras.

Därtill komme ej blott att den föreslagna sjukkasereformen krävde tillsynsmyndighetens medverkan i betydligt större utsträckning än 1927 års förslag, än även att planen för övergångsförfarandet icke blivit i detalj i förslaget utformad. Vid förslagens utarbetande hade tvärtom förutsatts, att de närmare anvisningar, som i detta hänseende kunde anses erforderliga, skulle utfärdas av tillsynsmyndigheten.

Med hänsyn till vad sålunda anförts har socialstyrelsen föreslagit, att ifrågavarande tilläggsarvode måtte bestämmas till 4,000 kronor för budgetår räknat. Rörande detta arvode yttrar styrelsen, att det icke syntes skäligen föreskriva att — på sätt hemställt beträffande motsvarande ersättningsbelopp i propositionen nr 199 till 1927 års riksdag — arvodet skulle fastställas först i slutet av varje budgetår. En sådan anordning vore heller icke behöfelig, då den stora omfattningen och maktpåliggande beskaffenheten av det arbete, som komme att åvila ledaren av omorganisationen, syntes ligga i öppen dag.

I detta sammanhang har styrelsen vidare framhållit, att den betydande utvidgning av tillsynsmyndighetens arbetsuppgifter, som sjukkasereformen komme att medföra, torde nödvändiggöra vissa omläggningar och förenklingar av sättet för ärendenas handläggning å sjukkassebyrån. Genom den ändring av § 18 i den för styrelsen gällande instruktionen, som vidtagits genom Kungl. Maj:ts kungörelse den 27 juni 1929 (nr 214), finnes numera möjlighet att överlämna beslutanderätten rörande vissa grupper av ärenden till byråchef eller annan tjänsteman. Styrelsen komme emellertid att taga under öfvervägande jämväl andra åtgärder för åstadkommande av förenklingar i arbetsformerna och förbehölle sig att i sinom tid få till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till därav påkallade ändringar i instruktionen.

Rörande behovet av *särskilda kvalificerade befattningshavare* för organisationsarbetets genomförande uttalar sig styrelsen — efter en erinran om beräkningarna i berörda hänseende i 1927 års proposition — på följande sätt:

Till åtskillnad från 1927 års reformförslag förutsatte den nu framlagda propositionen tillsynsmyndighetens medverkan i mycket stor utsträckning i och för beräkning, uppdelning och disposition av sjukkassornas fonder och vid de i många fall synnerligen invecklade och ömtåliga uppgörelserna olika sjukkassor och sjukkasseavdelningar emellan. Väsentligen för fyllande av denna uppgift syntes det önskvärdt att för organisationsarbetet kunna påräkna en i lönegraden B 28 placerad befattningshavare med betydande kvalifikation och erfarenhet. Med hänsyn till de krav, som även i andra avseenden måste ställas på det omfattande och ömtåliga arbetets utförande, ansåge styrelsen ytterligare en befattningshavare i samma lönegrad erforderlig. Därjämte vore, utöver nämnda båda befattningar, en kvalificerad arbetskraft, placerad i lönegraden B 21, av behovet påkallad.

Kostnaderna för ifrågavarande tre befattningshavare skulle, fränsett dyrtidstillägg och eventuella löneklassuppflyttningar, komma att uppgå till

(9,060 + 9,060 + 6,048) 24,168 kronor per år. Jämte det ifrågasatta tillägget å 4,000 kronor till byråchefens ordinarie lön skulle då kostnaden för samtliga fasta kvalificerade arbetskrafter belöpa sig till 28,168 kronor för år.

Arvoden och ersättningar till befattningshavare i övrigt samt till experter och mera tillfälliga sakkunniga ävensom övriga erforderliga utgifter hava av socialstyrelsen — i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts i förenämnda proposition nr 199 till 1927 års riksdag framlagda förslag — ansetts kunna uppskattas till 25,000 kronor.

I anslutning härtill hava samtliga kostnader för omorganisationen — frånsett dyrtidstillägg, löneförhöjningar, rese- och traktamentsersättningar samt expenser — i socialstyrelsens skrivelse upptagits till (28,168 + 25,000) 53,168 kronor eller i avrundat tal 54,000 kronor för år.

Rörande den *tidpunkt*, från vilken ifrågavarande förstärkning av socialstyrelsens arbetskrafter skulle bliva erforderlig, har socialstyrelsen uttalat sig på följande sätt.

Behovet av ökade arbetskrafter komme uppenbarligen att föreligga redan från början av budgetåret 1930/31. Hela det så betydelsefulla arbetet med uppgörande av allmänna riktlinjer för avvecklingen, utarbetande av nödiga författningar och anvisningar, fastställande av normalstadgar och normaltariffer, formulär o. s. v. måste nämligen föreligga i allt väsentligt färdigt, då lagstiftningen den 1 januari 1931 trädde i kraft. Därtill komme den verksamhet med meddelande av råd och upplysningar, som utgjorde en av de viktigaste och mest maktpåliggande av tillsynsmyndighetens funktioner. Det kunde ock förutses, att redan detta första år personalen komme att i icke ringa utsträckning nödgas företaga resor ute i orterna för deltagande i sammanträden och överläggningar med representanter för sjukkassor och deras sammanslutningar, meddelande av muntliga råd och upplysningar m. m.

I följd härav skulle för nu ifrågavarande personalförstärkning under budgetåret 1930/1931 erfordras ett belopp av 54,000 kronor.

I sin skrivelse har socialstyrelsen även erinrat därom att sjukförsäkrings-sakkunniga i sitt förslag förutsatt att till tillsynsmyndighetens förfogande skulle ställas ett särskilt organisationsanslag av sammanlagt 240,000 kronor. I anslutning därtill har styrelsen anfört följande.

Detta anslag, som skulle användas bl. a. för genomförandet ute i orterna under tillsynsmyndighetens ledning och överinseende av själva det praktiska organisationsarbetet, särskilt vad beträffade centralsjukkassorna ävensom för sådana fondräkningar o. d., som icke kunde utföras genom styrelsens egen personal, hade av de sakkunnige föreslagits skola fördelas på de båda budgetåren 1931/32 och 1932/33 med hälften på vardera. Om övergångstiden, såsom nu föreslagits, utsträcktes från två till tre år, syntes anslaget lämpligen böra fördelas på de tre budgetåren under tiden 1 juli 1931—30 juni 1934 med ungefär lika belopp å varje budgetår. Med avgörandet av denna fråga torde emellertid böra anstå, tills riktlinjerna för övergångsarbetet ute i orterna blivit närmare utformade och kostnaderna därför bättre kunde överblickas. Därest kostnaderna för den delegation, vilken vore avsedd att medverka vid omorganisationsarbetet, skulle bestridas från nämnda anslag å 240,000 kronor, ansåge sig styrelsen dock redan nu böra föreslå, att visst belopp av anslaget — förslagsvis 10,000 kronor — finge disponeras under instundande budgetår.

Innan jag ingår på ett bedömande av de från socialstyrelsens sida gjorda beräkningarna rörande ökade personalkostnader för genomförande av den föreslagna omorganisationen av den frivilliga sjukförsäkringen, ber jag få redogöra för storleken av den personal, som för närvarande finnes anställd å styrelsens byrå för sjukkasseväsendet m. m. (tredje byrån). Denna personal utgöres av följande befattningshavare: Departements-
chefen.

<i>A. Ordinarie personal.</i>	Lönegrad
1 byråchef	B 30
1 sekreterare och inspektörsassistent	B 24
1 aktuarie	B 21
1 kansliskrivare	B 11
2 kanslibiträden	B 7
3 kontorsbiträden	B 4
<i>B. Icke ordinarie personal.</i>	Lönegrad.
2 förste amanuenser med heltidstjänstgöring	17
1 amanuens » »	15
3 e. o. skrivbiträden	2

Det torde vara uppenbart, att den föreslagna omorganisationen på ifrågasvarande område kommer att under de närmaste åren kräva ett omfattande arbete och sålunda medföra en betydande ökning av den arbetsbörda, som nu påvilar styrelsen i egenskap av tillsynsmyndighet över sjukkasseväsendet. De uppgifter, som i avseende härå meddelats i det föregående, torde giva en tydlig uppfattning därom.

Enligt det av socialstyrelsen framlagda förslaget rörande handhavandet av de å socialstyrelsen ankommande uppgifterna för omorganisationen skulle ledningen närmast under socialstyrelsens chef åvila byråchefen å tredje byrån. Detta förslag, som överensstämmer med vad som föreslogs i 1927 års berörda proposition i ämnet, finner jag lämpligt, då på detta sätt goda utsikter torde finnas för att hela arbetet beträffande sjukkasseväsendet och dess utveckling kommer att ledas efter enhetliga linjer. I likhet med socialstyrelsen anser jag skäligt, att nämnde byråchef för det såväl kvalitativt som kvantitativt betydande arbete, som sålunda skulle komma att åvila honom, under övergångstiden erhåller särskilt tilläggsarvode utöver den ordinarie lönen. Arvodet torde lämpligen böra bestämmas av Kungl. Maj:t efter budgetårets slut, då arbetets omfattning kan närmare överblickas. Medel för ändamålet synas böra bestridas från socialstyrelsens extra anslag, vilket alltså bör avvägas med hänsyn härtill. För budgetåret 1930/1931 synes mig tillsvidare böra för ändamålet beräknas ett belopp av 3,000 kronor.

Mot socialstyrelsens förslag att personalen å socialstyrelsens sjukkasseyrå skulle förstärkas med tre kvalificerade befattningshavare å extra stat har jag icke något att erinra. Socialstyrelsen har ansett, att av dessa befattningshavare två skulle placeras i lönegraden B 28 och en i lönegraden B 21. Enligt mitt förmenande synes allenast den av befattningshavarna, vilken

skall tjänstgöra såsom byråchefens närmaste man, böra erhålla placering i lönegraden B 28. Jag förordar därför, att — i överensstämmelse med vad som föreslogs år 1927 — de ifrågavarande befattningshavarna placeras, en i lönegraden B 28, en i lönegraden B 24 och en i lönegraden B 21. Arvoden och ersättningar till befattningshavare i övrigt samt till experter och mera tillfälliga sakkunniga ävensom övriga erforderliga utgifter torde i anslutning till 1927 års beräkningar i ämnet böra, på sätt socialstyrelsen föreslagit, uppskattas till ett sammanlagt årsbelopp av 25,000 kronor. Vid bifall till vad jag här förordat skulle den totala kostnaden för omorganisationsarbetet, på sätt i det föregående angivits, uppgå till i avrundat tal 50,000 kronor. I likhet med vad år 1927 föreslogs, förutsätter jag vid den nu föreliggande beräkningen, att rese- och traktamentsersättning till de för omorganisationen anställda befattningshavarna skola liksom för styrelsens övriga tjänstemän utgå från femte huvudtitelns allmänna anslag till rese- och traktamentspenningar samt att de expenser, som komma att påkallas av arbetet med omorganisationen, skola gäldas av samma huvudtitelns allmänna anslag till skrivmaterialier och expenser, ved m. m.

Vid bifall till vad jag här förordat skulle alltså anslaget till socialstyrelsens verksamhet för budgetåret 1930/1931 höjas med ett belopp av 50,000 kronor.

Med anledning av socialstyrelsens förslag att visst belopp av det anslag, som framdeles må komma att anvisas för genomförande av omorganisationsarbetet, skulle redan under budgetåret 1930/1931 få disponeras av socialstyrelsen för bestridande av kostnaderna för omförmälda delegation, får jag anföra, att dylika kostnader, om så erfordras, torde kunna under nämnda budgetår bestridas från det under femte huvudtiteln uppförda anslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga och att alltså särskilda medel för detta ändamål icke nu behöva beräknas.

Enligt det i proposition nr 240 framlagda förslaget till vanartslag skola i lagens mening vanartade i svårare fall omhändertagas å s. k. allmän arbetsanstalt närmast motsvarande nuvarande tvångsarbetsanstalt. Dylik anstalt inrättas av staten, dock att även av landsting, kommun, förening eller stiftelse anordnad anstalt kan av Konungen erkännas såsom allmän arbetsanstalt. Allmän arbetsanstalt skall stå under ledning av en styrelse samt under uppsikt av socialstyrelsen. Hos uppsiktsmyndigheten skall föras ett för hela riket gemensamt centralregister angående dem, som bliva föremål för viss åtgärd enligt lagen eller som enligt lagen om fattigvården eller lagen om samhällets barnavård skola intagas å allmän arbetsanstalt. Propositionen grundar sig i huvudsak på det av tillkallade sakkunniga år 1929 avgivna förslaget.

I sitt den 18 november 1929 avgivna utlåtande rörande sakkunnigförslaget, vilket utlåtande finnes såsom bilaga fogat vid omförmälda proposition, framhöll *socialstyrelsen*, att den förevarande lagstiftningens ikraftträdande måste

*Personal-
förstärkning
för förbe-
redande av
vanartslagens
genom-
förande.*

föregås av ytterligare förarbeten i frågor av organisativ, ekonomisk och annan innebörd. Bland annat med anledning därav föreslog styrelsen, att tidpunkten för lagstiftningens ikraftträdande — enligt sakkunnigförslaget beräknad till den 1 januari 1931 — skulle framflyttas till förslagsvis den 1 januari 1932 eller tidigast den 1 oktober 1931. Socialstyrelsen, som utgick från att styrelsen skulle bli sådan uppsiktsmyndighet, som enligt sakkunnigförslaget skulle inrättas, anförde vidare, att den nya lagstiftningen under tiden från dess antagande och till ikraftträdandet komme att tillföra styrelsen omfattande och betydelsefulla arbetsuppgifter. Beträffande innehållet av styrelsens utlåtande i denna del ber jag att få hänvisa till utlåtandet (propositionen nr 240 sid. 267—269).

Socialstyrelsen anförde vidare, att för handhavandet av nämnda arbetsuppgifter en tillfällig förstärkning av styrelsens arbetskrafter vore oundgängligen av behovet påkallad. Härom anförde styrelsen närmare följande.

I betraktande av uppgifternas omfattning och vikt samt graden av självständighet, omdöme och initiativförmåga, som borde vara tillfinnandes hos de närmaste handhavarna av dessa uppgifter, måste denna tillfälliga förstärkning vara av fullt arbetsduglig natur. Bland annat syntes erfordras, att två kvalificerade krafter kunde anlitas för ändamålet, och att arvoden åt dessa kunde ställas till förfogande till sådana belopp, att deras odelade arbetstid kunde påräknas för uppgiften. Den medverkan, som enligt det föregående påkallades av läkare, syntes lämpligen böra lämnas av den psykiater, vilken för närvarande inom styrelsen fungerade såsom expert för ärenden rörande alkoholistvården. Detta skulle föranleda sådan väsentlig ökning av dennes arbetsuppgifter, att en förstärkning av hans arvode bleve påkallad. Därtill komme behov av extra skrivbiträde i stor utsträckning. Slutligen finge förutsättas, att tjänsteresor i betydande omfattning måste företagas, varvid vederbörande resekostnadsanslag syntes böra få anlitas. Särskilda medel, som kunde ställas till förfogande för ändamålet, syntes böra disponeras enligt grunder, som Kungl. Maj:t närmare bestämde.

Under förutsättning att den nya lagen skulle träda i kraft den 1 januari 1932 och att i följd därav förberedelsetiden skulle omfatta tiden från våren 1930 till och med utgången av år 1931, hemställde härefter socialstyrelsen, att för täckande av styrelsens kostnader för organisatoriska anordningar inom styrelsen i anledning av ifrågavarande lag måtte för budgetåret 1930/1931 anvisas ett reservationsanslag av 40,000 kronor, vilket anslag enligt styrelsen borde få disponeras jämväl för tiden före den 1 juli 1930.

Såsom förut nämnts har i årets statsverksproposition för ändamålet under det extra anslaget till socialstyrelsens verksamhet för budgetåret 1930/1931 beräknats ett belopp av 20,000 kronor.

Enligt den nu framlagda propositionen skall den nya lagen träda i kraft den 1 juli 1932, dock att bestämmelserna om förenämnda centralregister skola träda i kraft den dag, som Konungen bestämmer. Den tid, varunder ifrågavarande lagstiftning kan förberedas, skulle under sådana förhållanden komma att omfatta budgetåren 1930/1931 och 1931/1932. Förberedelsearbetet, som lärer böra i första hand åvila socialstyrelsen, behöver med hänsyn här-

till icke forceras på samma sätt, som skulle varit nödvändigt, därest lagen skolat träda i kraft vid en tidigare tidpunkt. Det oaktat torde emellertid förberedelsearbetet bliva av sådan omfattning, att vissa särskilda anordningar inom socialstyrelsen under den tid arbetet pågår icke kunna undvikas. Under budgetåret 1930/1931 torde detta arbete särskilt böra inriktas dels på insamlande och bearbetning av det material, som erfordras för uppläggande av det i vanartslagen föreskrivna centralregistret, dels på en undersökning huru den medverkan av enskilda hjälporganisationer, som förutsättes i nämnda lag, bäst skall kunna uppnås, dels ock på möjligheterna och behovet att inrätta nya arbetsanstalter och arbetshem.

Rörande den förstärkning av arbetskrafterna inom socialstyrelsen, som av nu ifrågavarande anledning erfordras under budgetåret 1930/1931, ävensom beträffande därmed förenade kostnader, har jag efter samråd med ämbetsverkets chef kommit till följande uppfattning.

De viktigare av styrelsens ifrågavarande arbetsuppgifter torde i första hand komma att åvila två kvalificerade tjänstemän inom styrelsen. Med hänsyn till det ökade och ansvarsfulla arbete, som de därigenom skulle erhålla, anser jag — på sätt jag förut föreslagit beträffande byråchefen för sjukkassebyrån — att dessa tjänstemän böra tillerkännas särskilda tilläggsarvodena, vilka torde böra av Kungl. Maj:t bestämmas och utbetalas vid budgetårets slut. För detta ändamål torde förslagsvis böra beräknas ett belopp av tillhoppa 4,000 kronor.

Vidare torde för det förberedande detaljarbetet behöva anställas en heltidsamanuens. För skrivhjälp med mera erfordras anställande av flera biträden. Därjämte torde styrelsen bliva nödsakad att tillkalla experter och sakkunniga, vilka torde för styrelsens räkning få företaga vissa resor. För arvoden och ersättningar till nu nämnda befattningshavare, experter och sakkunniga m. m. torde böra beräknas ett belopp av omkring 11,000 kronor.

Sammanlagt skulle alltså för ändamålet erfordras ett belopp av 15,000 kronor.

Med hänsyn till den längre övergångstiden för lagen finner jag ej tillräcklig anledning föreligga att bifalla socialstyrelsens yrkande att anslagsbeloppet må få disponeras jämväl före den 1 juli 1930.

Såsom framgått av det redan anförda har jag icke för avsikt att nu taga ställning till spørsmålet, huruvida socialstyrelsens avdelning för bränslekontroll framdeles bör överflyttas till annan myndighet eller ej. Jag utgår därför här från att avdelningen i varje fall under nästa budgetår skall vara förlagd till socialstyrelsen.

Däremot ber jag att i detta sammanhang få till behandling upptaga frågan angående *omfattningen* av socialstyrelsens bränslekontrollerande verksamhet och därmed sammanhängande spørsmål.

Till en början får jag därvid lämna en redogörelse rörande förenämnda avdelnings *tillkomst, organisation och verksamhet*.

Genom brev den 29 april 1921 uppdrog Kungl. Maj:t åt socialstyrelsen

*Omfattningen
av social-
styrelsens
bränsle-
kontrolleran-
de verksamhet
m. m.*

att från och med den 1 juli samma år tills vidare ej mindre anordna kontroll över bränsleförbrukningen inom av *statsverket* disponerade byggnader och lokaler med undantag för dem, som disponerades av arméförvaltningen, marinförvaltningen samt järnvägsstyrelsen, än även, i den mån förhållandena sådant medgäve, på särskild framställning av *landsting* eller *andra kommuner* tillhandagå dem vid utövande av kontroll å bränsleförbrukningen inom dem tillhöriga inrättningar.

För handläggning av de i anledning därav på socialstyrelsens prövning ankommande ärenden anställdes i styrelsen från och med sistnämnda dag en byråassistent (sedermera förste byråingenjör), en byråingenjör och ett kvinnligt biträde (sedermera kontorsbiträde).

Därmed trädde socialstyrelsens avdelning för bränslekontroll i funktion. Ifrågavarande befattningshavare äro icke-ordinarie tjänstemän och äro numera i lönehänseende^s placerade, förste byråingenjören i lönegraden B 24, byråingenjören i lönegraden B 21 och kontorsbiträdet i 4:e lönegraden. Avlöningarna bestridas från det extra anslaget till socialstyrelsens verksamhet.

Genom beslut den 22 juni 1923 föreskrev sedermera Kungl. Maj:t, att socialstyrelsens ifrågavarande uppdrag skulle från och med den 1 juli 1923 omfatta dylik kontroll inom av *riksdagen* och *dess verk* använda byggnader och lokaler.

I skrivelse den 17 december 1924 hemställde *svenska landstingsförbundets styrelse*, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga nödiga åtgärder för att landstingen för samtliga eller flertalet av dem tillhöriga eller av dem understödda anstalter måtte efter särskilt gjord framställning kunna påräkna statsverkets bistånd vid utöandet av kontroll över bränsleförbrukningen vid respektive värmeanläggningar.

Över förbundsstyrelsens framställning avgav *socialstyrelsen* den 13 mars 1925 infortrat utlåtande. Styrelsen föreslog däri, att den närmaste tillsynen över de statliga anläggningarnas bränsleförhållanden icke vidare borde omfatta de enbart lokaluppvärmda anläggningarna i annat fall än då särskild framställning därom gjordes, samt uttalade att, för den händelse styrelsens bränslekontrollverksamhet skulle komma att omfatta även institutioner ägda eller understödda av landsting, därvid en begränsning av verksamheten till centraluppvärmda anläggningar jämväl borde äga rum. Enligt styrelsen borde kontrollverksamheten beträffande landstingsanläggningar även begränsas i så måtto att den skulle omfatta endast lasarett, tuberkulossjukhus, sinnesslöanstalter och dövstumskolor. Därigenom skulle nämligen omkring 90 % av totala bränslekostnaden vid landstingsanläggningarna men endast omkring $\frac{1}{3}$ av antalet anläggningar bliva föremål för kontrollarbetet.

Den ifrågasatta utvidgningen av den bränslekontrollerande verksamheten beräknades av socialstyrelsen nödvändiggöra en ökning av den med verksamheten sysselsatta personalen ävensom medföra ökade utgifter för inspektionsresor m. m. Den utvidgade verksamheten skulle enligt socialstyrelsen betinga en *total kostnadsökning* av 35,000 kronor, därav för löner

inklusive dyrtidstillägg 24,700 kronor och för resekostnader och diverse utgifter 10,300 kronor.

Angående frågan om *gäldandet av merkostnaden för den utvidgade bränslekontrollverksamheten* anförde styrelsen, att två utvägar erbjöde sig, antingen att statsverket helt övertog bestridandet av kostnadsökningen eller ock att landstingen själva finge vidkännas denna utgift. Styrelsen fann för sin del riktigast, att kostnaderna för verksamheten i dess helhet påvilade statsverket. För den händelse det emellertid av statsfinansiella skäl skulle anses lämpligare att låta landstingen själva gälda kostnadsökningen förordade styrelsen, att kostnaderna ifråga, fixerade till ett bestämt belopp, exempelvis 35,000 kronor, förskottsvis årligen inbetalades direkt till statsverket samt att fördelningen av detta belopp skedde i förhållande till folkmängden inom varje landstingsområde. En förutsättning för genomförandet av organisationen på sålunda angivet sätt vore enligt socialstyrelsen att ett tillräckligt antal, förslagsvis minst 15, landsting före den 1 oktober kalenderåret före det, under vilket verksamheten skulle börja, förklarat sin anslutning till verksamheten för en tid av minst tre år under därför uppställda villkor.

Sedan ytterligare utlåtanden i ämnet avgivits av statens besparingskommitté och statskontoret samt svenska landstingsförbundets styrelse inkommit med ännu en skrift, anbefalldes *Kungl. Maj:t* genom brev den 21 maj 1926 socialstyrelsen att *dels* uppgöra detaljerat förslag i fråga om landstingens deltagande i kostnaden för kontroll genom statsverkets försorg över bränsleförbrukningen vid värmeanläggningar inom landstingen tillhöriga eller av dem understödda anstalter i huvudsaklig överensstämmelse med av styrelsen i förberörda utlåtande den 13 mars 1925 angivna riktlinjer, *dels ock* att — sedan samtliga landsting lämnats tillfälle att avgiva yttrande över berörda förslag, vilket yttrande bland annat borde innefatta förklaring huruvida landsting vore villigt att ikläda sig kostnad för kontroll av angiven beskaffenhet enligt i förslaget angivna grunder under minst tre kalenderår räknat från och med den 1 januari 1928 — till *Kungl. Maj:t* före angiven tidpunkt inkomma med det utlåtande med förslag i ämnet, som av omständigheterna syntes påkallat.

Den 9 oktober 1926 inkom *socialstyrelsen* med dylikt utlåtande jämte förslag.

I detta utlåtande anmälde socialstyrelsen till en början, att styrelsen den 5 juli 1926 till samtliga landsting avlätit en skrivelse, däruti styrelsen, under återopande av innehållet i nyssberörda brev, framställt förfrågan, huruvida vederbörande landsting vore villigt att från och med den 1 januari 1928 för tre år ikläda sig kostnad för kontroll av i samma brev antydd beskaffenhet, med rätt för statsverket att, om så funnes ändamålsenligt, igångsätta och debitera kontrollverksamheten från och med den 1 juli 1927.

I skrivelsen hade framhållits, att för det fall, att samtliga landsting skulle ansluta sig till en sådan verksamhet, den årliga kostnaden av styrelsen beräknades till ett för varje landsting närmare angivet, efter folkmängden inom landstingsområdet den 1 januari 1925 uträknat belopp. Tillika hade påpekats, att verksamheten i fråga sannolikt icke torde komma att igångsättas, om ej ett mot hälften av rikets folkmängd svarande antal landsting förklarade

sig beredda att deltaga i kostnaderna. Vid sådan partiell anslutning från landstingens sida komme emellertid den årliga ersättningen från vederbörande landsting att stegras och utgå med ett såsom maximum närmare angivet belopp.

Uti en vid utlåtandet fogad tabell angav styrelsen — med utgångspunkt från det förut omförmälda beloppet å 35,000 kronor — de lägsta och högsta belopp, som under nyss angivna förutsättningar skulle gäldas av de olika landstingen. Enligt tabellen skulle summan av landstingens årliga kostnader för bränslekontrollen uppgå till lägst 35,000 kronor och högst 46,100 kronor.

Av de från landstingen ingångna svaren framgick, att 11 landsting avböjt anslutning till den ifrågasatta verksamheten, medan 14 landsting förklarat sig villiga att ansluta sig till densamma, därunder dock 3 med förbehåll att kostnaden begränsades till lägsta anslutningsavgiften och 2 med förbehåll av anslutning från samtliga landsting. Det antal landsting, som kunde komma ifråga för anslutning till verksamheten, utgjorde alltså 12. Summan av de lägsta anslutningsavgifterna för dessa 12 landsting utgjorde 19,000 kronor.

Socialstyrelsen anförde vidare, att styrelsen i sin förenämnda framställning till landstingen av den 5 juli 1926 angivit, att delkostnaden för de olika landstingen komme att stegras vid partiell anslutning, dock högst med en tredjedel. Styrelsen hade därvid utgått *dels* från att personalen, vid en anslutning, som understeg 70 % av den totala, skulle kunna på angivet sätt inskränkas, *dels ock* från att *resekostnader* och *diverse utgifter* borde beräknas direkt proportionella mot anslutningen.

Med tillämpning av dessa beräkningsgrunder uppskattade socialstyrelsen kostnaden för bränslekontroll inom nämnda 12 landstingsområden till 22,000 kronor, därunder för löner inklusive dyrtidstillägg 16,400 kronor och för *resekostnader* och *diverse utgifter* 5,600 kronor.

Under förutsättning att kontrollverksamheten icke i sin helhet kunde bekostas av statsmedel föreslog socialstyrelsen, att ifrågavarande 12 landsting måtte få ansluta sig till verksamheten genom att erlægga lägsta anslutningsavgiften — utgörande för nämnda landsting tillhoppa 19,000 kronor — samt att statsverket måtte bestrida den överskjutande kostnaden, vilken enligt styrelsens beräkningar skulle utgöra (22,000 — 19,000) 3,000 kronor.

Frågan om berörda utvidgning av statens bränslekontrollerande verksamhet upptogs till prövning i *proposition nr 199 till 1927 års riksdag* angående anslag till socialstyrelsen m. m.

Vid anmälan av frågan anförde *föredragande departementschefen* bland annat följande.

Lämplighetsskäl talade för att statsmakterna icke ställde sig avvisande gent emot tanken på statens bistånd till erhållande av en effektiv kontroll av bränsleåtgången vid de anläggningar, som ägdes eller understöddes av landstingen. Det skulle nämligen vara av synnerligen stor betydelse, ej minst ur allmän ekonomisk synpunkt, om landstingen, av vilka de flesta

vore hårt skattetyngda, kunde genom en begränsning av anstalternas bränsle-kostnader erhålla en avsevärd lättnad i sina betydande utgifter för berörda anstalter. Det syntes vara ådagalagt, att en bränslekontroll, anordnad antingen genom anlåtande av privata experter eller genom en sammanslutning för ändamålet från landstingens sida, skulle ställa sig alltför dyrbar och därför måhända icke kunna anlitas av just de landsting, för vilka bränslesparingen skulle hava den största betydelsen. Vid nu angivna förhållanden tillstyrkte departementschefen, att en utvidgning av socialstyrelsens bränslekontrollerande verksamhet i syfte att tillgodose landstingens behov i detta avseende finge äga rum. Kostnaden därför borde rätteligen helt drabba landstingen. Då emellertid en dylik kontrollanordning icke lämpligen för det dåvarande kunde komma till stånd uteslutande med bidrag från landstingens sida, förordade departementschefen med hänsyn till önskvärdheten ur förut angivna synpunkter av en sådan anordnings genomförande, att staten tills vidare i någon mån lämnade ekonomiskt bistånd därtill.

I enlighet med det anförda biträdde departementschefen i huvudsak det av socialstyrelsen framlagda förslaget till kontrollverksamhetens utvidgning, sådant detta förslag enligt antydda riktlinjer för kostnadernas bestridande m. m. utformats i styrelsens utlåtande den 9 oktober 1926.

Vad beträffar kostnaderna för den utvidgade verksamheten beräknades dessa av departementschefen till något lägre belopp än av socialstyrelsen. Sålunda beräknade departementschefen för löner inklusive dyrtidstillägg 14,500 kronor och för resekostnader och diverse utgifter 5,000 kronor. Beräkningen, som uttryckligen angavs vara approximativ, utgick från att socialstyrelsens avdelning för bränslekontroll skulle förstärkas med två icke-ordinarie befattningshavare, den ene med placering i lönegraden B 26 och den andre placerad såsom extra ordinarie befattningshavare i 16:e lönegraden. De sammanlagda, av utvidgningen föranledda kostnaderna uppskattades alltså av departementschefen till 19,500 kronor. Då landstingens bidrag enligt socialstyrelsens förslag skulle uppgå till 19,000 kronor, beräknades statens utgifter för den utvidgade bränslekontrollen kunna begränsas till 500 kronor. Enligt departementschefen borde kontrollverksamheten igångsättas från och med ingången av år 1928 samt statens bidrag beräknas falla på avlöningen åt de nya tjänstemän, som enligt förslaget skulle anställas vid socialstyrelsens avdelning för bränslekontroll. På grund därav föreslog departementschefen, att det extra anslaget till socialstyrelsens verksamhet skulle av nämnda anledning för budgetåret 1927/1928 höjas med hälften av sistnämnda belopp eller 250 kronor.

Beträffande redovisningen av de belopp, som landstingen skulle hava att erlägga för styrelsens bränslekontrollerande verksamhet i avseende å landstingens tillhöriga eller av dem understödda anstalter, anförde departementschefen, att det syntes böra ankomma på Kungl. Maj:t att, efter riksräkenskapsverkets hörande, meddela föreskrifter därom.

Omförmälda *proposition* nr 199 avfattades i enlighet med departements-

chefens förslag och blev av riksdagen bifallen. (Riksdagens skrivelse nr 271.)

Genom beslut den 9 juni 1927 uppdrog därefter Kungl. Maj:t åt socialstyrelsen att från omförmälda 12 landsting införskaffa förklaringar innefattande förbindelse för landstingen att till bestridande av kostnader för anordnande genom statsverkets försorg, i huvudsaklig överensstämmelse med i styrelsens utlåtande den 13 mars 1925 angivna riktlinjer, av kontroll över av landstinget ägda eller understödda, centraluppvärmda lasarett, tuberkulossjukhus, sinnesslöanstalter och dövstumskolor för vart och ett av åren 1928, 1929 och 1930 årsvis i förskott erlägga bidrag med tillhoppa 19,000 kronor.

Samtidigt anbefalldes Kungl. Maj:t styrelsen att efter det dylika förklaringar inkommit från landstingen till Kungl. Maj:t avgiva förslag till de ändringar beträffande organisationen av samt bestridandet av kostnaderna för styrelsens bränslekontrollerande verksamhet, som kunde finnas påkallade.

Med skrivelse den 25 oktober 1927 överlämnade socialstyrelsen berörda förklaringar samt avgav — efter samråd med riksräkenskapsverket i fråga om redovisningen av landstingens blivande bidrag till verksamheten — förslag i ämnet.

Efter hörande av statskontoret meddelade Kungl. Maj:t genom brev den 2 december 1927 ändrade bestämmelser beträffande socialstyrelsens bränslekontrollerande verksamhet m. m. I brevet föreskrevs — med ändring av de i det föregående omförmälda breven den 29 april 1921 och den 22 juni 1923 — att socialstyrelsen genom nämnda brev meddelade uppdrag skulle från och med den 1 januari 1928 tills vidare till och med den 31 december 1930 dels beträffande ifrågavarande av statsverket samt av riksdagen och dess verk disponerade byggnader och lokaler, i regel avse allenast sådana, i vilka centraluppvärmning funnes anordnad, dels ock i fråga om landstingens inrättningar omfatta av omförmälda tolv landsting ägda eller understödda, centraluppvärmda lasarett, tuberkulossjukhus, sinnesslöanstalter och dövstumskolor.

Därjämte föreskrev Kungl. Maj:t, att de belopp, som nämnda tolv landsting förbundit sig att för vart och ett av kalenderåren 1928, 1929 och 1930 årsvis i förskott erlägga såsom bidrag till ifrågavarande verksamhet, skulle före utgången av respektive åren 1927, 1928 och 1929 insättas å statsverkets giroräkning i riksbanken för statskontorets räkning.

Vidare anbefalldes Kungl. Maj:t statskontoret att *ej mindre* efter ingången av vart och ett av kalenderåren 1928, 1929 och 1930 av de sålunda förskottsvis erlagda beloppen, utgörande för varje år tillhoppa 19,000 kronor, dels uppdebitera hälften av nämnda belopp eller 9,500 kronor å det löpande budgetårets under femte huvudtiteln uppförda anslag till socialstyrelsens verksamhet, till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst samt till rese- och traktamentspenningar på det sätt att extra anslaget till socialstyrelsens verksamhet tillgodofördes ett belopp av 6,400 kronor, förslagsanslaget till dyrtidstillägg tillgodofördes ett belopp av 1,000 kronor samt förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar tillgodofördes ett belopp av 2,100 kronor,

dels och redovisa återstående belopp 9,500 kronor såsom »Diverse medel», *än även* efter ingången av vart och ett av budgetåren 1928/29, 1929/30 och 1930/31 på enahanda sätt uppdebitera sistnämnda belopp å omförmälda tre anslag.

Genom särskilt brev den 2 december 1927 angående användningen för tiden 1 januari—30 juni 1928 av anslag till socialstyrelsens verksamhet medgav Kungl. Maj:t vidare, att hos socialstyrelsen skulle med avlöning från nämnda anslag från och med den 1 januari tills vidare till och med den 30 juni 1928 vara anställda bland annat en inspektör (för bränslekontroll) i lönegraden B 26 och en underinspektör (för bränslekontroll) i 16:e lönegraden. Nämnda två befattningshavare hava alltsedan 1928 års början varit anställda hos socialstyrelsen med tjänstgöring å dess avdelning för bränslekontroll och med avlöning från nämnda anslag.

Statens kostnader för socialstyrelsens bränslekontrollerande verksamhet rörande landstingsanläggningar behövde som nämnts för budgetåret 1927/1928 allenast beräknas till 250 kronor motsvarande ett halvårsbelopp, men måste från och med budgetåret 1928/1929 beräknas för helt budgetår eller till 500 kronor. På grund därav har i anslagen till socialstyrelsens verksamhet för budgetåren 1928/1929 och 1929/1930 beräknats ett belopp av 500 kronor motsvarande statens kostnad för helt budgetår för sagda verksamhet.

Departements-
chefen.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att socialstyrelsens bränslekontrollerande verksamhet är reglerad allenast till och med utgången av kalenderåret 1930. Frågan om omfattningen av nämnda verksamhet för tid där-
efter torde därför nu böra underställas riksdagens prövning.

Vad då först beträffar *bränslekontrollen inom byggnader och lokaler disponerade av statsverket eller av riksdagen och dess verk*, så förutsätter jag, att denna verksamhet tillsvidare bör oförändrad fortgå och alltså i regel endast avse sådana byggnader och lokaler, i vilka centraluppvärmning är anordnad.

Vad härefter angår *bränslekontrollen rörande landstingsanläggningar* erinrar jag, att förberedande åtgärder för fortsättande av berörda kontroll redan vidtagits. Sålunda beslöt Kungl. Maj:t den 27 juni 1929 på därom av socialstyrelsen gjord framställning att uppdraga åt styrelsen att från samtliga landsting söka införskaffa förklaringar innefattande förbindelse för dem att till bestridande av kostnaderna för fortsatt anordnande genom statsverkets försorg, i huvudsaklig överensstämmelse med i styrelsens utlåtande den 13 mars 1925 angivna riktlinjer, av kontroll över av landstinget ägda eller understödda, centraluppvärmda lasarett, tuberkulossjukhus, sinnesslöanstalter och dövstumskolor för vart och ett av åren 1931, 1932 och 1933 årsvis i förskott erlægga bidrag med det belopp, som enligt den i det föregående omförmälda tabellen skulle utgöra landstingets lägsta anslutningsavgift.

Efter fullgörande av nämnda uppdrag har socialstyrelsen med skrivelse den 18 november 1929 överlämnat från respektive landsting i ämnet erhållna uppgifter. Av dessa framgår, att 13 landsting förklarat sig villiga att på i beslutet den 27 juni 1929 avsett sätt under åren 1931—1933 bidraga till

kostnaderna för ifrågavarande verksamhet, medan övriga 12 landsting icke ansett sig böra lämna dylika bidrag. Av förstnämnda landsting äro de flesta redan för närvarande anslutna till verksamheten.

Den tid som förflutit, sedan socialstyrelsens bränslekontrollerande verksamhet utsträcktes till att omfatta även landstingsanläggningar, är allt för kort för att medgiva några bestämda omdömen om värdet av denna verksamhet. Från flera av de landsting, där kontrollverksamheten bedrivits, har emellertid framhållits, att densamma medfört bränslebesparing och jämväl i övrigt visat sig ändamålsenlig. Den omständigheten att nu 13 landsting förklarar sig villiga att under treårsperioden 1931—1933 erlægga bidrag för verksamhetens fortsättande torde också i sin mån utgöra ett bevis för att densamma hittills varit till nytta. Verksamheten synes mig därför böra under nämnda tid få fortgå under samma former som den från början erhållit. Ett ytterligare skäl härför utgör det förhållandet, att de med verksamheten förenade kostnaderna under nästa treårsperiod torde kunna helt täckas av landstingen själva.

De årliga bidrag, som förenämnda 13 landsting förbundet sig att utgiva för ändamålet, uppgå nämligen till sammanlagt 22,050 kronor, och statens kostnader för bränslekontroll hos dessa landsting under tiden 1931—1933 torde böra uppskattas till ungefärligen samma belopp. Att kostnaderna för denna verksamhet, som för närvarande uppgå till 19,500 kronor, måste för nästa treårsperiod beräknas till högre belopp, beror dels därpå att innehavarna av de två tjänster, vilka i anledning av den utvidgade kontrollverksamheten inrättades från och med den 1 januari 1928, med ingången av år 1931 bliva berättigade till uppflyttning i högre löneklass, dels ock därpå att den något större anslutningen från landstingens sida kan antagas komma att medföra ökade kostnader för tjänsteresor. Utgifterna för löner och dyrtidstillägg torde approximativt kunna uppskattas till 16,500 kronor och utgifterna för resekostnader till 5,550 kronor eller tillhopa 22,050 kronor. Då enligt denna beräkning från och med den 1 januari 1931 anslaget till socialstyrelsens verksamhet icke mera skulle behöva förstärkas på grund av styrelsens bränslekontroll beträffande landstingsanläggningar, skulle anslaget av denna anledning kunna för budgetåret 1930/1931 nedsättas med omkring 250 kronor.

Vad angår redovisningen av de belopp, som landstingen skulle hava att erlægga för bränslekontrollen, torde det böra få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter därom i huvudsaklig anslutning till de genom brev den 2 december 1927 i sådant hänseende meddelade bestämmelserna.

En översikt av den inverkan de utav mig i det föregående framlagda förslagens genomförande skulle hava i avseende å storleken av anslaget till socialstyrelsens verksamhet giver följande resultat. Med utgångspunkt från nuvarande anslagsbeloppet, 138,000 kronor, skulle i höjande riktning verka de olika förslagen om förstärkning av arbetskrafterna inom socialstyrelsen på grund av dels styrelsens arbete med förberedelserna för den nya vanarts-

Sammanfattande
anslagsberäkning rörande
anslaget till
socialstyrelsens verksamhet.

lagens genomförande, *dels ock* styrelsens befattning med genomförandet av en blivande omorganisation av det frivilliga sjukkasseeväsendet m. m. De härav föranledda merkostnaderna skulle tillhopa uppgå till (15,000 + 50,000) 65,000 kronor. Från sistnämnda summa bör emellertid dragas det belopp av 250 kronor, som vid bifall till mitt förslag i fråga om socialstyrelsens bränslekontrollerande verksamhet skulle inbesparas i avseende å budgetåret 1930/1931. Nettoökningen av anslaget till socialstyrelsens verksamhet skulle således för sistnämnda budgetår belöpa sig till 64,750 kronor mot 70,000 enligt den i statsverkspropositionen gjorda överslagsberäkningen härutinnan. Anslaget till socialstyrelsens verksamhet bör följaktligen för budgetåret 1930/1931 uppföras med (138,000 + 64,750) 202,750 kronor eller i avrundat tal 202,700 kronor.

Placering i
löneklass av
byråassisten-
ten Eggert.

Jag ber här efter att få till behandling upptaga uppkommen fråga angående placering i löneklass av byråassistenten för sjöfartsärenden hos socialstyrelsen Erik Axel Fredrik Eggert.

Till en början torde jag då få i korthet erinra om tillkomsten av befattningen såsom byråassistent för sjöfartsärenden hos socialstyrelsen, om de åligganden, vilka åvila innehavaren av nämnda befattning, om befattningens placering i lönehänsende m. m.

Befattningen inrättades från och med den 1 januari 1915 i samband med tillkomsten av lagen den 16 oktober 1914 om tillsyn å fartyg. Alltsedan år 1915 hava ärenden rörande förhållanden, som äro av betydelse för att bereda ombord å fartyg anställda skydd mot olycksfall eller ohälsa, handlagts av kommerskollegium under samverkan i vissa avseenden med socialstyrelsen, därvid sistnämnda ämbetsverk regelmässigt företräts av omförmälde byråassistent. Denne handhar emellertid även andra göromål, och hans arbetsuppgifter hava under årens lopp utvidgats. Sålunda har han att inom socialstyrelsen taga närmaste befattningen med tillsynen rörande lastning och lossning av fartyg. Från och med år 1920 har för byråassistenten genom lagen om arbetstiden å svenska fartyg tillkommit en ny ärendesgrupp av ganska ömtålig natur, i det han sedan nämnda tidpunkt deltagit i behandlingen av samtliga de ärenden rörande denna lags tolkning och tillämpning, vilkas handläggning enligt gällande bestämmelser ankommit på kommerskollegium. Sedan sistnämnda år har vidare byråassistentens medverkan i stor utsträckning påkallats vid handläggning inom styrelsen av ärenden rörande platsförmäling för sjömän.

Ehuru kommerskollegium sålunda länge i samråd med socialstyrelsen handlagt omförmälda sjöfartsärenden, tillkom dock intill 1 juli 1929 beslutanderätten i dessa ärenden formellt sett kommerskollegium allena. Genom kungörelse den 27 juni 1929 (nr 208) föreskrev emellertid Kungl. Maj:t, att ifrågasvarande ärenden skulle handläggas av kommerskollegium och socialstyrelsen gemensamt. Genom kungörelse nyssnämnda den 27 juni 1929 (nr 214) förordnade Kungl. Maj:t vidare om vissa ändringar i den för socialstyrelsen gällande instruktionen. Sålunda föreskrevs i 18 § av nämnda in-

struktion att, i likhet med vad som redan förut gällde inom kommerskollegium samt inom vissa andra verk, socialstyrelsen skulle äga överlämna åt ledamot eller annan tjänsteman hos styrelsen att utan föregående föredragning avgöra visst ärende eller viss grupp av ärenden. Därjämte stadgades i 15 §, att, därest såväl socialstyrelsen som kommerskollegium med stöd av de för ämbetsverken gällande instruktioner åt ledamot eller annan tjänsteman överlämnade den på vederbörande ämbetsverk ankommande beslutanderätten beträffande viss grupp av sådana ärenden, som omnämndes i förenämnda kungörelse den 27 juni 1929 (nr 208), ärende tillhörande dylik grupp finge avgöras av verkens sålunda utsedda representanter gemensamt, om dessa vore om beslutet ense, men att ärendet i motsatt fall skulle hänskjutas till ämbetsverkens gemensamma prövning i eljest gällande ordning. En med sistnämnda föreskrift analog bestämmelse intogs också i den för kommerskollegium utfärdade nya instruktionen av sistnämnda dag (nr 222). Samtliga ifrågavarande författningar skulle träda i kraft den 1 juli 1929.

Byråassistenten för sjöfartsärenden har under tiden 1 januari 1915 — 30 juni 1929 avlönats från det extra anslaget till socialstyrelsens verksamhet, för tiden till och med utgången av år 1921 såsom tjänsteman i dåvarande andra normalgraden och för tiden därefter enligt nuvarande lönegraden B 24 i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen.

I proposition nr 206 till 1929 års riksdag föreslog jag, att befattningen såsom byråassistent skulle från och med den 1 juli 1929 uppföras å socialstyrelsens ordinarie stat samt placeras i lönegraden B 26. Till stöd härför framhöll jag bland annat den självständiga och ansvarsfulla ställning, som byråassistenten hädanefter skulle komma att erhålla. Jag utgick därvid från att kungörelser av i huvudsak nyss angivna innebörd skulle komma att utfärdas, att socialstyrelsen med tillämpning av de nya bestämmelserna skulle komma att å byråassistenten överlåta avgörandet av vissa på hans handläggning ankommande ärenden samt att som följd därav byråassistenten i det stora flertalet av de ärenden, vilka hädanefter skulle komma att avgöras av socialstyrelsen och kommerskollegium gemensamt, komme att ensam fatta beslut å socialstyrelsens vägnar.

I enlighet med mitt förslag, som godkändes av Kungl. Maj:t och bifölls av riksdagen (riksdagens skrivelse nr 289), uppfördes från och med den 1 juli 1929 å socialstyrelsens ordinarie stat en befattning såsom byråassistent för sjöfartsärenden med placering i lönegraden B 26.

Genom beslut den 27 juni 1929 utnämnde Kungl. Maj:t Eggert, vilken alltsedan tjänstens tillkomst den 1 januari 1915 tjänstgjort såsom byråassistent för sjöfartsärenden hos styrelsen, till innehavare av den nyinrättade ordinarie befattningen.

Härefter uppdrog socialstyrelsen åt Eggert att å socialstyrelsens vägnar ensam fatta beslut i de sjöfartsärenden, vilka enligt de nya bestämmelserna skulle komma att avgöras av kommerskollegium och socialstyrelsen gemen-

samt och vilka enligt dessa bestämmelser skulle kunna avgöras av verkets representanter, därest dessa vore om beslutet ense.

Jag ber härefter att få erinra om vissa för den allmänna civilförvaltningen gällande avlöningsbestämmelser. Enligt 10 § i förenämnda avlöningsreglemente erhåller som regel tjänsteman vid tillträde av ordinarie tjänst, vare sig han förut innehade sådan tjänst eller ej, lön enligt lägsta löneklassen för den lönegrad, till vilken tjänsten hör. Efter att hava tillhört en och samma löneklass under tre år uppflyttas den ordinarie tjänstemannen till närmast högre löneklass samt efter ytterligare tre år till den därpå följande högre löneklassen och så vidare, intill dess den för lönegraden fastställda högsta löneklassen uppnåtts.

Emellertid stadgas i 11 § av avlöningsreglementet att om den, som från icke ordinarie befattning vinner beförden till ordinarie tjänst, innehar sådan anställning i statens tjänst, som i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den ifrågasvarande ordinarie tjänsten, må för bestämmande av hans begynnelselön i denna tjänst och sedermera för hans uppflyttning i högre löneklass tillgodoräknas honom den tid utöver tre år, under vilken han efter fyllda 18 år i en följd innehåft dylik anställning.

Därjämte stadgas i 33 § av kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, att befattningshavare å extra stat äger åtnjuta lön enligt löneklass, som är närmast lägre än den, som skulle hava gällt, därest vederbörande varit innehavare av ordinarie tjänst inom ifrågasvarande lönegrad.

Enligt den i avlöningsreglementet intagna löneplanen omfattar lönegraden B 24 löneklasserna 24—27 och lönegraden B 26 löneklasserna 26—29.

I skrivelse den 4 juli 1929 inhämtade *socialstyrelsen* statskontorets yttrande rörande den löneklass, vari Eggert borde av styrelsen placeras i egenskap av ordinarie byråassistent.

Statskontoret avgav det begärda yttrandet i skrivelse den 9 augusti 1929, däri statskontoret — under hänvisning till mitt i propositionen nr 206 gjorda, i det föregående berörda uttalande angående byråassistentens placering i lönegrad — anförde, att Eggerts tidigare tjänstgöring icke syntes kunna anses likvärdig med hans nya tjänst och att han följaktligen icke syntes kunna förklaras berättigad att tillgodoräkna densamma för uppflyttning i högre löneklass.

Med anledning härav erhöll Eggert jämlikt 10 § avlöningsreglementet av *socialstyrelsen* från och med den 1 juli 1929 såsom ordinarie byråassistent avlöning enligt 26:e löneklassen, d. v. s. lägsta löneklassen i lönegraden B 26.

Härefter gjorde *socialstyrelsen* i skrivelse till Kungl. Maj:t den 21 september 1929 framställning ifråga om Eggerts placering i löneklass. I skrivelsen, varmed styrelsen överlämnade avskrifter av omförmälda mellan styrelsen och statskontoret växlade skrifter, anförde styrelsen bland annat följande.

Eggert hade i egenskap av byråassistent å extra stat alltsedan den 1 januari 1924 varit placerad i 26:e löneklassen. Det hade icke med tillämp-

ning av gällande bestämmelser i avlöningsreglementet visat sig möjligt att i omedelbart samband med hans utnämning till ordinarie byråassistent bereda honom en förbättrad löneställning. På grund av de pensionsavgifter han i egenskap av ordinarie tjänsteman hade att erlagga hade tvärtom hans faktiska löneinkomst minskats efter utnämningen. Vidare hade han erhållit sämre löneplacering än som skulle varit förhållandet, därest byråassistentbefattningen från och med den 1 juli 1929 uppförts å ordinarie stat i lönegraden B 24. I sistnämnda fall skulle nämligen Eggert på grund av bestämmelserna i 11 § avlöningsreglementet omedelbart hava kommit i åtnjutande av lön enligt 27:e löneklassen, varemot han nu enligt avlöningsreglementet blott kunnat placeras i 26:e löneklassen och först den 1 juli 1932 skulle bliva berättigad till uppflyttning i 27:e löneklassen.

Enligt styrelsens uppfattning hade Eggerts tjänstgöring såsom byråassistent å extra stat alltsedan den 1 januari 1920 varit likvärdig med hans nuvarande tjänstgöring.

Under återopande härav samt under förklaring tillika, att det torde få anses skäligt, att en tjänsteman vid befordran till högre tjänst erhöle förbättrade avlöningsförmåner, har socialstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:tt måtte hos riksdagen utverka rätt för Eggert att för placering i löneklass i sin nuvarande befattning, räknat från och med den 1 juli 1929, av sin föregående tjänstgöring i styrelsen tillgodoräkna tiden från och med den 1 januari 1920, i den mån samma tid överstege tre år.

I häröver den 16 november 1929 avgivet utlåtande har *majoriteten inom allmänna civiltjänstförvaltningens lönenämnd* anfört bland annat följande.

Den form för behandling av ärenden rörande arbetarskydd m. m. för å fartyg anställda, som trätt i tillämpning den 1 juli 1929, anslöte sig på det allra närmaste till den ordning, som gällde före nämnda dag. Redan förut behandlades ifrågasvarande ärenden under samverkan mellan chefen i kommerskollegii fartygsinspektionsbyrå och byråassistenten för sjöfartsärenden hos socialstyrelsen, om det ock ankommit på kommerskollegium att därutinnan fatta beslut. För byråassistenten Eggerts vidkommande torde den inträdda nya ordningen för behandlingen och avgörandet av dessa ärenden få anses mera vara av formell art än innebära en reell ändring i hans tidigare tjänst-
åligganden.

Om ock numera något större ansvar än förut påvilade Eggert beträffande ifrågasvarande ärendens handläggande, hölle likväl lönenämnden före, att skillnaden i arbetsuppgifter före och efter hans uppförande å ordinarie stat icke vore större, än att hänsyn vid löneklassplaceringen inom 26:e lönegraden borde kunna tagas till hans tidigare tjänstgöring hos socialstyrelsen. I betraktande av att denna tjänstgöring för tiden efter år 1920 i stort sett icke undergått någon förändring, syntes Eggert kunna få i enlighet med bestämmelserna i 11 § av löningsreglementet för allmänna civiltjänstförvaltningen för löneklassplacering inom 26:e lönegraden tillgodoräknas tjänstetiden hos styrelsen efter ingången av år 1920, med avdrag av tre år. Det torde emellertid ankomma på socialstyrelsen att härutinnan fatta beslut. Av vad lönenämnden sålunda anfört följde, att nämnden ansåge någon framställning till riksdagen i förevarande löneärende icke böra ifrågakomma.

Tre reservanter inom lönenämnden yttrade, att de — med instämmande i majoritetens uttalande att någon framställning i ämnet till riksdagen icke borde ifrågakomma — i likhet med statskontoret ansett Eggert på grund

av gällande bestämmelser icke kunna för placering i löneklass inom 26:e lönegraden tillgodoräknas tjänstetid före den 1 juli 1929.

Den 31 januari 1930 förklarade *Kungl. Maj:t* att, enär det ankomme på socialstyrelsen att i första hand besluta i berörda ämne, *Kungl. Maj:t* funne styrelsens nämnda framställning icke föranleda någon *Kungl. Maj:ts* vidare åtgärd.

I anledning härav upptogs frågan om Eggerts löneplacering den 6 februari 1930 till förnyad behandling inom *socialstyrelsen* och beslöt styrelsen därvid, att vad i ärendet förekommit icke skulle föranleda ändring i den löneplacering, som enligt 10 § i avlöningsreglementet tillämpats å Eggert och att denne följaktligen fortfarande skulle från och med den 1 juli 1929 vara placerad i 26:e löneklassen.

I *skrivelse den 10 februari 1930* förnyade härefter *socialstyrelsen* sin förenämnda den 21 september 1929 gjorda framställning rörande Eggert.

Departements-
chefen.

I likhet med lönenämndens majoritet anser jag den förändring, som från och med den 1 juli 1929 inträtt i byråassistentens för sjöfartsärenden tjänstställning, vara av övervägande formell natur. Med hänsyn därtill synas vissa skäl tala för att Eggert — på sätt nämnda majoritet ansett — borde med tillämpning av 11 § avlöningsreglementet berättigas att för placering i löneklass tillgodoräkna sin tjänstgöring såsom byråassistent alltsedan år 1920, allenast med avdrag för en tid av tre år. Då emellertid ett beslut om dylikt tillgodoräknande ur prejudikatsynpunkt skulle kunna vara i viss mån betänkligt, anser jag mig icke böra tillstyrka framställning till riksdagen i sådant hänseende.

Den löneklassplacering Eggert såsom ordinarie byråassistent erhållit från och med den 1 juli 1929 synes mig dock vara alltför oförmånlig. I sådant hänseende har socialstyrelsen påpekat, att Eggert genom befordringen till ordinarie byråassistent och oaktat tjänstens uppflyttning från lönegraden B 24 till lönegraden B 26 å ena sidan icke erhållit någon uppflyttning i löneklass utan fått kvarstå i 26:e löneklassen och alltså på grund av nu utgående pensionsavgifter faktiskt fått vidkännas en inkomstminskning samt å andra sidan fått en ofördelaktigare löneplacering än den han skulle hava erhållit, därest byråassistentbefattningen vid dess överförande å ordinarie stat hänförts till den lägre lönegraden B 24. I detta fall skulle Eggert nämligen hava av socialstyrelsen från och med den 1 juli 1929 placerats i 27:e löneklassen. Då en sådan verkan av befattningens placering i lönegraden B 26 givetvis icke varit avsedd och näppeligen kan anses rimlig, finner jag Eggert böra berättigas att räknat från och med befordringen till byråassistent åtnjuta lön enligt sistnämnda löneklass, varigenom hans omedelbara löneplacering skulle bliva densamma, som om befattningen blivit hänförd till lönegraden B 24. Då ett beslut om en dylik löneplacering förutsätter riksdagens medverkan, ämnar jag i det följande göra hemställan om inhämtande av riksdagens medgivande därtill. Jag utgår härvid från att, därest riksdagen lämnar dylikt medgivande, Eggert må kunna för framtida

uppflyttning till högre löneklass, räknat från och med den 1 juli 1929, tillgodoräkna tjänstetid enligt de allmänna i 10 § avlöningsreglementet gällande bestämmelserna.

Under återopande av vad jag i det föregående i skilda hänseenden an- Hemställan.
fört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

ej mindre under femte huvudtiteln, avdelningen sociala verk och inrättningar, underavdelningen socialstyrelsen,

dels uppföra det ordinarie förslagsanslaget till socialstyrelsen med oförändrat belopp kronor 331,600

dels ock till socialstyrelsens verksamhet för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra anslag av kronor 202,700

än även medgiva, att byråassistenten för sjöfartsärenden hos socialstyrelsen Erik Axel Fredrik Eggert må, räknat från och med den 1 juli 1929, placeras i 27:e löneklassen av den i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, intagna löneplanen.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Conr. Falkenberg.